

Prester, vend tilbake!

Av en ikke partimann og prest.

Kjære kollega!

Det er gode grunner til å vende tilbake. Både fordi Ministerpresidenten i sitt vidsyn har gitt oss det nyopprettede kirkelige rådmøte til unngåelse av unødige strid, og fordi en del presters så vel som biskopenes embetsnedleggelse er en feil.

Domprost *Fjellbu* har beskytt Kirkedepartementet for å ha brutt «kirkelig tradisjon og lovgivning». Ja, endog den ellers så korrekte kirkemann biskop *Støren* ga ham medhold i dette, og etterpå søkte samtlige biskoper å forsvare domprosten (i deres avskjedssøknad). Riktignok bare ved å påstå at han hadde kirkens lover på sin side. Men uten spor av påvisning.

Som det nedenfor vil bli klarlagt, er det hr. *Fjellbu* som har opptrådt mot «kirkens tradisjon og lovgivning».

Tradisjon eller hevdskikk om kirkenes bruk er bl. a. at en prest kan overdra prekenen til en annen prest. Dette er så hevdvunnet, at biskopene i det av dem selv utarbeidede skjema for kvartalsinnberetningen for kirkenes bruk ikke engang har satt noen rubrikk for sådant fall, men bare for det fall at en prest lar en legmann preke i sitt sted. Dette er noe som alle formenn i menighetsrådene og prestene vet.

Når en prest således selv kan frita seg for prekenen, hvor meget mere da kongen (kirkeministeren i mellomtiden til 31. januar 1942) som ifølge grunnlovens § 16 anordner all gudstjeneste i riket. Biskopene protesterte da heller ikke i 1928 da departementets tolkning herom ble gitt i rundskriv av 15. august. Saken var altfor selvfølgelig dengang, men Kirkedepartementet uttalte seg likevel med forbeholdenhet («formentlig»), fordi det jo kun var hevdbruk og ikke formet i lov.

Videre er det kirkens tradisjon at en høymesse er søndags *formiddags* hovedgudstjeneste, hvortil ethvert menighetslem skal ha adgang. Domprosten holdt den om ettermiddagen fra kl. 14 til 15½ eller 16, da mange vil være forhindret i å møte.

I de store tradisjonsbundne kirkesamfunn er ettermiddagen av ymse grunner forbudt. Og for øvrig påbyr norsk lov av 15/4 1687 (Anden Bog, 4. Capitel, 17. Artikel i Kristian den 5tes norske lov): «*Præsterne paa Landet skulle uden nogen Forhaling og Forsømmelse begynde Kirketienesten udi hver af deres Kirker, saa tidlig, som mueligt er, om Sommeren og om Vinteren*». I byene fant lovgiveren det vel nødvendig å innskjerpe dette ved lov.

Når videre de avgåtte biskoper søker å forsvare domprosten med at han hadde lovens rett til å holde en ny gudstjeneste i sin kirke utenom den ordinære, så er lovens mening den at når en prest selv har holdt sin faste gudstjeneste, kan han deretter til andre tider holde andre slags gudstjenester eller møter m. v. i sin kirke. Hadde derfor domprosten tillyst f. eks. aftensang med nattverd kl. 18, vilde ingen hatt noe å bebreide ham.

Det var således hr. *Fjellbu* og ikke Kirkedepartementet som brøt «kirkelig tradisjon og lovgivning».

Det eneste som kunde unnskylde ham, var den alminnelige spenning og at Kirkedepartementet kanskje ikke hadde nevnt for ham at det gjaldt en statsakt, men bare vist til rundskrivet av 15. august 1928 hvor det vel dreier seg om kirkers bruk ved større stevner og nasjonale høytidsdager, men hvor statsakter ikke nevnes. Heller ikke kjenner jeg til hva sokneprest *Blessing Dahle* har sagt ham. Men *etterpå* det hele, når biskopene måtte vite at det gjaldt en for hele landet viktig statsakt, kan domprosten ikke forsvares som skjedd, men muligens ved at hans biskop forhandlet med Kirkedepartementet om saken.

Der er således skygger over domprostens høymesse, også fordi den ble tillyst og holdt i ubroderlig underkjennelse av en annen prests høymesse. Sokneprest *Blessing Dahle* har intet saklig å bebreide seg, såvidt meg bekjent. Festgudstjenester i forbindelse med en statsakt er alminnelig i alle store kirkesamfunn. Det stemmer godt med den apostoliske formaning i 1. brev til Timoteus, 2. kap.: «*Jeg formaner altså framfor alle ting, at der gjøres bønner, påkallelser, forbønner, takksigelser for alle mennesker, for konger og alle dem som er i høy (embets-) verdighet, for at vi kan leve et rolig og stille liv i all guds frykt og sømnelighet.*»

Kirken skal i sine gudstjenester bære fram bønner for alle mennesker og især for statsoverhoder og høye statsembetsmenn som er så viktige for hele menneskehetens vel. Flere kirkesamfunn som f. eks. det russiske oppfatter apostelens «framfor alle ting» bokstavelig, og det begynte høymessen med bønn for zaren. Jeg har også lest forbønnen for Stalin, en altbærende menneskekjærlighets forbønn. Kunde ikke vi trengte litt mere av kjærlighetens ånd og tjenersinnet? Merk, at apostelens formaning gjaldt de hedenske konger (grekerne sa også konge om den romerske keiser) og det hedenske senat og de hedenske statsembetsmenn.

Og hvor meget mere var ikke alle våre menigheter og ikke bare domkirkens forpliktet til i kjærlighet å holde forbønn i anledning av en ny statsgrunnleggelse, når dens ansvarlige leder i ord og gjerning har vist å ville yte kirken beskyttelse og arbeidsro, samtidig som han og de øvrige ledere jo tilhører statskirken.

Når domkirkemenighetens «rolige og stille liv i all guds frykt» osv. ble forstyrret, faller ansvaret herfor vesentlig på domkirkens ansvarshavende. Mange prester har erklært seg solidariske med biskopene, og en del av dem uten selv å ha undersøkt lovene om kirkenes bruk. De gikk vel ut fra at biskopene har gjort dette, og lot seg dupere av det vakre skinn av lovsemje som ligger over biskopenes avskjedssøknad.

Jeg for min part er flau over dette lovskinn, som jeg finner uberettiget ifølge det jeg har pekt på ovenfor.

Og jeg er flau over at noen prester nedlegger sine embeter uten behørig avskjedssøknad, slik at Kirkedepartementet må se seg nødt til å telegrafere herom til alle prester. At det ikke er lett hverken for biskoper eller prester å holde hodet over bølgen, skal medgis. Men i den sunne fornufts navn: ta det med ro på eders post til det foreligger noe faktisk inngrep i kirkens lærefrihet og arbeidsro fra myndighetenes side!

På bakgrunn av Ministerpresidentens tilbud om tilgivelse og som en sum av disse linjer tør jeg oppfordre prestene og min egen kjære fhv. biskop om å søke seg gjeninnsatt i embetene!

Etter at dokumentene er lest opp i min menighet, har jeg fått høre menighetens røst i uttalelser som: «Det ligger noe under». Dette er et uttrykk for at det var for liten grunn til avskjeden, og at den sanne grunn ikke er kommet fram. Ingen kan være forpliktet til å gjette denne. Andre sier: «Det var bare dråpen som fikk begeret til å flyte over». Men hør en sådan *dråpe* spille det hele?

Vend derfor tilbake til det måtte skje noe inngrep i kirkelivet som alle forstår er viktig og ingen behøver gjette seg til!

Herøy, Helgeland i april 1942

SIGURD SKAARBERG

sokneprest